

Kan forskning og innovation redde Finland?

Finland har med bred politisk opbakning besluttet at hæve investeringerne i forskning og innovation til 4 pct. af BNP i 2030. Det skal sikre økonomisk vækst efter 17 års stagnation. DFIR har været på studietur i Finland og kommer hjem med inspiration til dansk forsknings- og innovationspolitik. Det bør særligt fremhæves, at den finske regering og den private sektor har givet håndslag på, at private FoU-investeringer øges markant. VTT - Technical Research Centre of Finland har fokus på udvikling af forsvarsteknologi efter et nyt paradigme. Endelig nyder finske universiteter en høj grad af autonomi og har en stærk fælles stemme i den forsknings- og innovationspolitiske debat, mens de lokale myndigheder finansierer og engagerer sig aktivt i forsknings- og innovationsaktiviteterne ved de finske universiteter for anvendte videnskaber (UAS). DFIR besøgte en af disse institutioner, Metropolia, som er stærkt forankret i sit lokalsamfund.

I december 2024 var DFIR på studietur i Finland. Det er et land, hvor forsknings- og innovationspolitikken står højt på den politiske dagsorden. Det blev tydeligt på mødet med DFIR's finske søsterråd – *The Research and Innovation Council*. Her er det statsministeren, som sidder for bordenden med følgeskab af fire andre ministre samt repræsentanter fra den finske forsknings- og innovationssektor. Det er dette råd, som har fremlagt en køreplan for den finske forsknings- og innovationspolitik, der skal sikre, at landet øger de samlede offentlige og private investeringer til 4 pct. af BNP i 2030. Aftalen har været undervejs i mange år og blev i sommer vedtaget i det finske parlament.

Finske virksomheders forskning og innovation

Fuldt indfaset vil aftalen øge de offentlige midler fra 0,94 pct. af BNP i 2022 til 1,33 pct. i 2030. De offentlige investeringer skal geares med private investeringer, der skal forøges fra 2,02 pct. i 2022 til 2,67 pct. i 2030.

Denne ambitiøse gearing underbygges af en række greb. De mere tillidsbaserede greb indbefatter et håndslag mellem regeringen og 56 FoU-intensive virksomheder om at øge de private FoU-investeringer. Der er også gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt en bred kreds af virksomheder, hvor virksomhederne indikerer, at de er villige til at øge investeringerne, såfremt den finske stat øger de offentlige bevillinger.

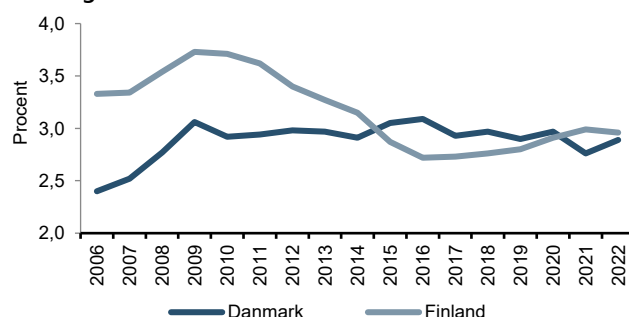
I den mere håndfaste ende arbejdes der med bevillingsinstrumentet VETURI under Business Finland, der en offentlig fond på linje med Danmarks Innovationsfond. Det er et program målrettet store, teknologiførende virksomheder,

hvor bevillingerne er betinget af, at virksomhederne øger egne FoU-investeringer og aktivt opbygger et FoU-økosystem af virksomheder og videnmiljøer omkring en fælles mission. Det kombinerer Business Finland med en række åbne funding calls, der skal sikre startups og spin-outs midler til forskning, innovation og markedsmodning.

Endelig indfases den øgede offentlige finansiering over en årrække, og det forventes, at politikerne vil stoppe indfasningen, såfremt de private investeringer ikke løbende øges.

Det er DFIRs vurdering, at disse greb vil styrke de private investeringer i de kommende år. Mere interessant bliver det at følge om de private investeringer vil lede til øget vækst og produktivitet. DFIR bemærker, at skatteincitamenter ikke spiller en væsentlig rolle i den finske reform.

Figur 1 FoU-investeringer som pct. af BNP særligt for Danmark og Finland. 2006-2022. Pct.

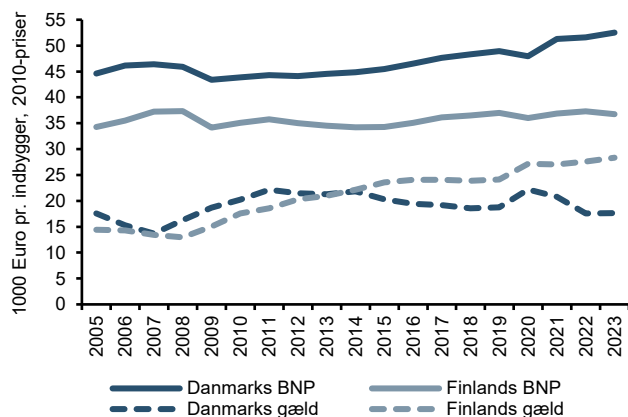
Kilde: OECD statistics, Science and Technology Indicators

Arven fra Nokia

Den ambitiøse forsknings- og innovationspolitik skal ses i lyset af, at Finland står i en økonomisk krise. Der har ikke været vækst i det finske BNP i 17 år. Der er betydelige og u håndterede demografiske udfordringer med en markant, forventet stigning i andelen af ældre og statsgælden er i en nordisk sammenhæng meget høj. I Finland rimer succes på Nokia. Finland oplevede senest økonomisk fremgang i Nokias storhedstid i slutningen af 00'erne.

Nokia var ekseptionelt FoU-intensiv. I 2008 var Nokia i en global top-10 over de mest FoU-intensive virksomheder i verden og nummer et i Europa. Så når Finland skal sikre økonomisk vækst, samles de finske politikere og befolkningen om et nationalt kompromis, hvor hele den offentlige sektor skal spare med undtagelse af tre områder: forsvar, forskning og uddannelse. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at den finske FoU-sektor blev underlagt massive besparelser i 10'erne.

Figur 2 BNP og offentlig bruttogæld pr. indbygger særskilt for Danmark og Finland. 2005-2023. 1000 Euro, 2010-priser.

Kilde: EuroStat, Danmarks Statistik og egne beregninger.

I DFIR's optik bør den danske læring være, at det ikke er nok at investere i FoU. Nokia og Finland investerede massivt igennem 00'erne. Der er derimod behov for kloge og diversificerede investeringer. DFIR opfordrer til, at Danmark styrker sin robusthed ved at sikre private FoU-investeringer blandt en bred vifte af virksomheder og sektorer. Der er betydelige risici forbundet med at være for afhængig af en enkelt virksomhed eller sektor.

Yderligere inspiration

DFIR besøgte en række institutioner, herunder Aalto Universitet, Helsinki Universitet og VTT foruden de finske universiteters interesseorganisation, UniFi samt Metropolia og de finske professionshøjskolars interesseorganisation, Arene. Nedenfor følger en række observationer til inspiration for den danske forsknings- og innovationspolitiske debat.

Finske universiteter har udbredt autonomi og en stærk fælles stemme i den finske debat om forsknings-, innovations- og uddannelsespolitik. Aalto Universitet er født gennem en fusion i 2010 mellem tre universiteter og etableret som en privat fond. Aalto har en større egenkapital, hvorfra afkastet finansierer 10% af universitetets udgifter. Dette styringsregime giver en udstrakt autonomi fra det politiske system, hvilket tilsyneladende bærer frugt i form af en positiv udvikling målt på diverse internationale rankings. Aalto Universitet er som følge af denne autonomi ikke forpligtet til at implementere en bestemt regeringspolitik, men indgår ifølge rektor altid beredvilligt i forhandlinger med det finske videnskabs- og kulturministerium.

Rådet mødte også VTT, som er en statslig forsknings- og innovationsudførende aktør, der bedst svarer til et dansk GTS-institut. VTT har formået at etablere en bemærkelsesværdig spin-outkultur omkring sine aktiviteter. Desuden har VTT kastet sig ind i udviklingen af ny forsvarsteknologi under overskriften "New Defence". Udviklingen af ny forsvarsteknologi er her drevet af konsortier og økosystemer af civile dual-use virksomheder

og startups i samarbejde med den etablerede forsvarsindustri, forskningsinstitutioner og forsvarsinteressenter. Det skal accelerere udviklingen af ny forsvarsteknologi gennem anvendelsen af teknologi, udviklet til civile formål og gennem en smidig administration med færre barrierer for virksomhederne.

Rådet besøgte også Metropolia Ammattikorkeakoulu, et universitet for anvendte videnskaber. Metropolia er ejet af de fem kommuner i Helsinki Hovedstadsregion. Metropolia er fysisk placeret i en udsat bydel i Helsinki og solidt forankret i dette lokalmiljø. Metropolia udbyder f.eks. sundhedsydelse i forlængelse af Metropolias sundhedsuddannelser. Institutionen samarbejder tæt med de lokale myndigheder, der også bidrager til at finansiere forsknings- og innovationsaktiviteterne.

En gennemgående observation og inspiration er finnernes evne til at tænke langsigtet og strategisk gennem fælles fremsynsprocesser (foresight). I DFIR's optik fører det arbejde til en større grad af forudsigelighed og konsensus samt tydeliggør hovedaktørernes handlemuligheder. Rådet noterede sig navnlig fremsynsarbejdets institutionalisering, og at de finske statsrevisorer har konkluderet, at tænkningen er implementeret bredt på tværs af centraladministrationen.

DFIR har over de seneste fire år besøgt Schweiz, Nederlandene, Belgien og Finland. Rådet ser, at der på tværs af disse lande og Danmark er betydelige sammenfald i, hvilke teknologiske styrkepositioner der prioriteres. Det giver anledning til at overveje, om samarbejdet og arbejdsdelingen kan styrkes mellem disse og lignende lande.

Yderligere oplysninger:

Frede Blaabjerg

Formand for DFIR

Telefon: 21 29 24 54

E-mail: fbl@et.aau.dk

Mette Birkedal Bruun

Næstformand for DFIR

Telefon: 24 87 46 48

E-mail: mbb@teol.ku.dk